

Nowa szkoła na nowy rok szkolny s. 2

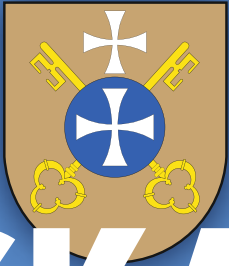

Wielofunkcyjne boisko sportowe w Ociążu otwarte s. 5

Granica - to tutaj wszystko się zaczęło s. 6

ISSN 1429-2130

gazeta

SKALMIERZYCKA

BEZPŁATNY INFORMATOR GMINY I MIASTA NOWE SKALMIERZYCE

PAŹDZIERNIK, NR 10(263)/2015

Tak zmieniał się budynek starego cła s. 5

Nowa szkoła na nowy rok szkolny

Nie bez powodu tegoroczna gminna inauguracja roku szkolnego odbyła się w Szkole Podstawowej im. Adama Mickiewicza w Skalmierzycach, bowiem 18 września uroczystość tę połączono z otwarciem placówki po trwającej ponad 3 lata modernizacji i rozbudowie. Inwestycja kosztowała budżet samorządu Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce 4.748.816,02 zł.

Na to szczególne wydarzenie przybyli: Burmistrz Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce Bożena Budzik, przewodniczący Rady Kazimierz Sipka wraz z radnymi, zastępca burmistrza Michał Ciupka, sekretarz Gminy i Miasta Zdzisław Mielczarek, skarbnik Gminy i Miasta Bolesław Borkowski wraz z zastępcą Agnieszką Sipką a także ks. kanonik Sławomir Nowak, który poświęcił obiekt, komendant komisariatu Policji w Nowych Skalmierzycach kom. Klaudivsz Woźniak oraz społeczności szkolne z terenu gminy – dyrektorzy, nauczyciele, rodzice oraz uczniowie.

Obchody rozpoczęły się w nowym holu, gdzie burmistrz Bożena Budzik, przewodniczący Rady Kazimierz Sipka, kierownik Referatu Oświaty Daniel Mituła, dyrektor szkoły Małgorzata Sulewska oraz uczennica klasy drugiej Adrianna Stasiak przecięli wstęgę symbolizującą zakończenie inwestycji. *Pierwszy dzwonek szkolny wybrzmiał trzy tygodnie temu, więc zapewne zdołaliście już w dużej mierze oswoić to, co nowe: nowe korytarze, boiska, salę gimnastyczną z całym jej zapleczem, odnowione pracownie czy zmodernizowaną część kuchenną, jednak to właśnie dziś – podczas gminnej inauguracji roku szkolnego 2015/2016 – w uroczysty sposób*

Uroczystość rozpoczęło przecięcie wstęgi, a zakończył mecz pomiędzy pracownikami urzędu oraz firmy Brawix-Bud

Inauguracja odbyła się na nowo powstałej sali gimnastycznej

otwieramy i oddajemy do użytku budynek, którego generalna przebudowa i rozbudowa pochłonęła ponad trzy lata naszego samorządowego życia: naszych nerwów, zaangażowania i przede wszystkim ciężkiej pracy – nie kryła satysfakcji burmistrz Bożena Budzik, która w podziękowaniu za zaangażowanie

Modernizacja trwała 3 lata i kosztowała ponad 4,7 mln złotych

otrzymała od społeczności szkolnej kwiaty. *Oddając dziś cały ten kompleks w Wasze ręce śmiało mogę powiedzieć, że wreszcie stał się on wizytówką Skalmierzyc – kontynuowała burmistrz. Po części oficjalnej gościom zaprezentowano przygotowane przez uczniów występy taneczno-wokalne a także zaproszono ich na zwiedzanie szkoły oraz współ-*

ny poczęstunek.

Budynek Szkoły Podstawowej im. Adama Mickiewicza w Skalmierzycach jest jednym z najstarszych użytkowanych placówek oświatowych w gminie – jego historia sięga ponad 180 lat. Generalna modernizacja starej części zaowocowała m. in. wymianą instalacji sanitarnych i elektrycznych, przebudową sanitariatów oraz stołówki, wymianą stolarki okiennej i drzwiowej, malowaniem i dociepleniem budynku oraz remontem podłóg. Zagospodarowano również przestrzeń wokół szkoły, tworząc parkingi oraz chodniki. Natomiast rozbudowa placówki przyniosła nową salę gimnastyczną o wymiarach 11,7 m x 23,5 m, magazyn pomocniczy, hol, szatnie, bibliotekę oraz boiska sportowe: mniejsze o nawierzchni syntetycznej do gry m. in. w koszykówkę, siatkówkę i badminton oraz większe, trawiaste do piłki nożnej, na którym już w dniu otwarcia rozegrany został pierwszy mecz. Rywalizowali pomiędzy sobą pracownicy urzędu oraz firmy Brawix-Bud realizującej inwestycję. Spotkanie, któremu sędziował sekretarz Gminy i Miasta Zdzisław Mielczarek, skończyło się wynikiem 9:5 dla pracowników urzędu.

Dariusz Smułka

Występy taneczno-wokalne

Oddano do użytku nowe drogi

Ostatnie miesiące zaowocowały zakończeniem trzech inwestycji drogowych w Gminie i Mieście Nowe Skalmierzyce. Mieszkańcy wsi Gałązki Wielkie, Gałązki Małe oraz Miedzianów mogą cieszyć się łącznie z ponad trzech kilometrów nowych nawierzchni asfaltowych.

Pierwsza z inwestycji dotyczyła przebudowy drogi gminnej przebiegającej przez miejscowości Gałązki Wielkie, Gałązki Małe oraz Miedzianów. Na odcinku o długości 1,5 km wykonano nawierzchnię asfaltową wraz z półmetrowymi, obustronnymi poboczami z kruszywa. Całość prac wyniosła ponad 424 tys. zł, z czego 125 tys. zł pokryto z budżetu Województwa Wielkopolskiego w ramach dotacji celowej na budowę dróg dojazdowych do gruntów rolnych.

Kolejne przedsięwzięcie obejmowało remont odcinka o długości jednego kilometra w Gałązkach Małych, który łączy zabudowania i dojazdy do pól z siecią dróg w gminie. Te prace kosztowały gminy budżet ponad 320 tys. zł.

Ostatni dywanik asfaltowy wylano w Gałązkach Wielkich na długości ponad 700 metrów. Droga ta łączy istniejące posesje i stanowi dojazd do pól we wsi, a na jej modernizację wydano kwotę blisko 265 tys. zł.

Dariusz Smutka

Droga w Gałązkach Wielkich

Droga w Gałązkach Małych

Droga Miedzianów-Gałązki

Wspólne prace w Ociążu

W sierpniu br. zakończyły się realizowane równolegle przez Gminę i Miasto Nowe Skalmierzyce oraz Powiat Ostrowski prace w ramach bieżących remontów dróg na terenie Gminy, tym razem we wsi Ociąż.

Przedmiotem robót pierwszego z inwestorów była kontynuacja prac rozpoczętych w roku poprzednim dotycząca wymiany bruku wokół świetlicy wiejskiej (na ten cel przeznaczono w tegorocznym budżecie kwotę blisko 37 tysięcy złotych), natomiast druga inwestycja polegała na modernizacji półkilometrowego odcinka drogi powiatowej wraz z poszerzeniem łuku do szerokości 6 metrów.

Na okoliczność zakończenia obu inwestycji Rada Sołecka oraz sołtys wsi Józef Marciniak zorganizowali 9 września br. spotkanie, w którym udział brali Starosta Ostrowski Paweł Rajski, Burmistrz Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce Bożena Budzik, sekretarz Gminy i Miasta Zdzisław Mielczarek, kierownik Referatu Techniczno-Inwestycyjnego Marcin Kowalczyk, Dyrektor Powiatowego Zarządu Dróg w Ostrowie Wielkopolskim Piotr Śniegowski a także przedstawiciele mieszkańców Ociąża, którzy w podziękowaniu wręczyli burmistrz oraz staroście bukiety róż. Na gości czekał również poczęstunek.

Dariusz Smutka

Nowy „stary” zastępca burmistrza

Z dniem 7 października 2015 roku na stanowisko zastępcy burmistrza Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce burmistrz Bożena Budzik powołała ponownie Zdzisława Mielczarka.

Tak więc po 19 miesiącach przerwy objął on funkcję zastępcy i będzie ją sprawował tak, jak to było przez ostatnie 20 lat, łącząc ze stanowiskiem sekretarza Gminy i Miasta. Zaś Michał Ciupka, który złożył rezygnację z zajmowanego stanowiska wiceburmistrza, obejmie wakuujący etat zastępcy kierownika Urzędu Stanu Cywilnego.

Szanuję decyzję Pana Michała Ciupki i życzę mu spełnienia się na nowym stanowisku

– mówi Bożena Budzik. Zaś Pan Zdzisław Mielczarek to bardzo doświadczony samorządowiec z ogromnym kapitałem wiedzy i umiejętności, które są niezbędne, aby skutecznie realizować zadania i cele przypisane funkcji zastępcy burmistrza. Jestem więc spokojna, że bez problemu poradzi sobie na tym stanowisku, które przecież piastował przez ostatnie dwie dekady – dodała burmistrz Nowych Skalmierzyc.

72. rocznica śmierci polskich lotników

Jak co roku w połowie września społeczność Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce gromadzi się, aby uczcić pamięć polskich lotników, którzy w nocy z 14/15 września 1943 roku polegli w katastrofie samolotu Halifax JD 154.

Zadaniem załogi było dostarczenie dla żołnierzy Armii Krajowej broni, którą miano zrzucić niedaleko Ołoboku. Maszyna, lecąc nad miastem, niebezpiecznie obniżyła lot i zahaczyła o jeden z domów mieszkalnych przy ulicy Kaliskiej, po czym runęła na ziemię. Zginęło nie tylko sześciu z siedmiu członków załogi, ale także i trójka mieszkańców wspomnianego domu.

Wspólna pamięć przywiodła nas tu wszystkich, by uczcić 72. rocznicę dramatu polskich lotników, którzy w nocy z 14/15 września 1943

roku złożyli swe życie na ołtarzu naszej Ojczyzny – mówiła Magdalena Kapielska, prowadząca uroczystość zorganizowaną 15 września pod Pomnikiem Lotników w Nowych Skalmierzycach. Wiązanki kwiatów złożyli: władze samorządowe Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce reprezentowane przez burmistrza Bożenę Budzik, przewodniczącą Rady Kazimierza Siphę oraz sekretarza Gminy i Miasta Zdzisława Mielczarkę a także przedstawiciele władz powiatu ostrowskiego, samorząd mieszkańców miasta, liczne

Hołd poległym lotnikom oddały liczne poczty sztandarowe

organizacje społeczne, delegacje firm, przedstawiciele służb mundurowych oraz dzieci i młodzież z tutejszych szkół i przedszkoli. Aby przypomnieć zgromadzonym historię tamtych dramatycznych wydarzeń, Jakub Duleba – uczeń miejscowego gimnazjum, przedstawił krótki referat okolicznościowy. Swoją hołd oddali także harcerze z nowoskalmierzyckiego hufca ZHP, którzy pełnili wartę honorową, Miejsko-Gminna Orkiestra Dęta a także poczty sztandarowe reprezentujące organizacje społeczne, zakłady pracy i placówki oświatowe.

Dariusz Smutka

Wyróżniono 19 budynków z terenu południowej Wielkopolski

„Mister Budownictwa” dla domu przedpogrzebowego w Nowych Skalmierzycach

25 września w hotelu Spółdzielni Mleczarskiej „Lazur” odbyła się 41. edycja konkursu „Mister Budownictwa Wielkopolski Południowej za 2014 rok”, na której nagrodzono samorząd Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce.

Plebiscyt jest corocznie organizowany przez Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa Oddział w Kaliszu, Radę Federacji SNT NOT w Kaliszu oraz Wielkopolską Okręgową Izbę Inżynierów Budownictwa w Poznaniu.

Samorząd gminny jako inwestor otrzymał tytuł *Mister Budownictwa Wielkopolski Południowej* za budowę domu przedpogrzebowego z infrastrukturą techniczną na cmentarzu komunalnym przy ul. Polnej w Nowych Skalmierzycach. Dyplom oraz grawerton odebrała Burmistrz Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce Bożena Budzik: *Dziś, przy okazji tego wyróżnienia, dziękuję wszystkim, którzy przyczynili się do*

powstania tego obiektu, który oby jak naj-rzadziej był wykorzystywany do jakże smutnych ceremonii pochówku najbliższych. Ale jeżeli już los tak sprawi, to jestem spokojna o to, że ceremonie pogrzebowe odbywają się tu w godnych warunkach.

Wyróżnienie domu przedpogrzebowego to nie jedyny sukces tego dnia, bowiem Spółdzielnia Mleczarska „Lazur” odebrała dwie nagrody: w kategorii „budynki hotelowe” za kompleks hotelowy z częścią gastronomiczną i odnową biologiczną oraz w kategorii „budynki przemysłowo-spożywcze” za hale produkcyjne sera pleśniowego.

Dariusz Smutka

Wielofunkcyjne boisko sportowe w Ociężu otwarte

Nowoczesne wielofunkcyjne boisko, które powstało przy Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Ociężu zostało uroczystie oddane do użytku 14 września br. Z inwestycji zrealizowanej przez skalmierzycycki samorząd mogą cieszyć nie tylko uczniowie placówki, albowiem ma ona służyć również okolicznym mieszkańcom.

Nowy kompleks sportowy ma wymiary 50 x 28 m, w jego skład wchodzi syntetyczne boisko do piłki ręcznej i nożnej oraz boisko do koszykówki i siatkówki. Wyznaczono tu również pole do gry w tenisa ziemnego oraz zamontowano dwadzieścia siedzisk dla zawodników bądź publiczności. Całość terenu jest ogrodzona i oświetlona, a boiska posiadają osprzęt sportowy. Obiekt dostosowano do osób niepełnosprawnych.

My, dorośli odpowiedzialni za rozwój naszych dzieci, musimy zrobić wszystko, aby był on harmonijny i całościowy. [...] Częścią edukacji i wychowania jest sport, więc także i w tym zakresie staramy się tworzyć jak najlepsze warunki do jego uprawiania, czego dowodem są chociażby oddane do użytku w 2011 roku nowe wielofunkcyjne boisko przy szkole w Nowych Skalmierzycach czy zmodernizowane w roku bieżącym boisko w Skalmierzycach. Dziś natomiast cała szkoła i mieszkańcy Ocięża mogą cieszyć się nowym kompleksem sportowym przy tutejszym zespole szkół. W jego skład wchodzi boiska do piłki ręcznej, nożnej, koszykówki oraz siatkówki a także kort tenisowy. Mam nadzieję, że mnogość dyscyplin, które tu można uprawiać, przyczyni się do tego, że boisko przysłuży się nie tylko uczniom, ale i całej społeczności wsi. Że będzie miejscem integracji różnych pokoleń i środowisk, a nawet tych, którzy do tej pory ze sportem byli trochę na bakier – mówiła

w swoim wystąpieniu burmistrz Bożena Budzik, która nie kryła radości z kolejnej inwestycji stwarzającej warunki do rozwoju poprzez wychowanie fizyczne. Oprócz burmistrz w uroczystości zorganizowanej przez dyrekcję szkoły udział wzięli także: Przewodniczący Rady Gminy i Miasta Kazimierz Sipka wraz z radnymi, Sekretarz Gminy i Miasta Zdzisław Mielczarek, kierownik Referatu Oświaty Daniel Mituła, przedstawiciele kuratorium oświaty i rady rodziców, sołtysi Ocięża i Fabianowa oraz społeczność szkolna.

Oddaniu do użytku boiska przyświecało motto patrona placówki, świętego Jana Pawła II: „Potencjał ukryty w sporcie sprawia, że jest on szczególnie ważnym narzędziem integralnego rozwoju człowieka...” Inne wypowiedzi Papieża na temat roli sportu w życiu człowieka pojawiły się w filmie, który specjalnie na tę okoliczność wyświetlono w sali gimnastycznej.

Zanim burmistrz wraz z dyrektorem szkoły Katarzyną Kaźmierczak, przewodniczącym Rady Kazimierzem Sipką oraz trojgiem uczniów dokonali przecięcia wstęgi otwierającej boisko, podziękowania i bukiet kwiatów na jej ręce złożyli przedstawiciele mieszkańców: radny oraz sołtys wsi Ocięż Józef Marciniak, radna Grażyna Jaś oraz sołtys wsi Fabia-

Burmistrz wraz z dyrektorem szkoły, przewodniczącym Rady oraz trojgiem uczniów dokonali przecięcia wstęgi

Na nowym boisku odbyły się występy artystyczne uczniów

nów Maria Dolińska a także przedstawiciele rady rodziców.

Następnie wszyscy zaproszeni udali się na boisko, które poświęcił ks. kanonik Rafał Sobieraj. Na płycie nowego kompleksu sportowego miały miejsce występy artystyczne w wykonaniu uczniów placówki a także pierwsze popisy umiejętności sportowych.

Wysiłek fizyczny zaproszonych na uroczystość gości został nagrodzony okolicznościowym tortem w kształcie boiska sportowego.

Magdalena Kąpielska

Tak zmieniał się budynek starego cła

Granica - to tutaj wszystko się zaczęło

Przenieśmy się dwieście lat wstecz - do 1815 roku. Polska znajduje się pod zaborami, kończy się „epoka napoleońska”, a na obradach kongresu wiedeńskiego mocarstwa ustanawiają tzw. nowy ład w Europie. Choć za sprawą kongresu utworzono Królestwo Polskie, a wymazane w 1795 roku z języka politycznego słowo „Polska” zostało przywrócone, to jednak wśród narodów Europy ugruntowało się przekonanie, że mimo wielowiekowej tradycji jest to tylko małe, marionetkowe królestwo.

Podział z Wiednia utrzymał się przez następne 100 lat i wyznaczył ramy polityczne dla życia narodu w XIX wieku. W takich okolicznościach, mocą tegoż traktatu, wyznaczano pod Skalmierzycami granicę. Trzy lata później, tj. w ustawie sejmiku pruskiego z kwietnia 1818 roku, zawarto decyzję o utworzeniu na granicy dziewięciu Urzędów Celnych, w tym także w Skalmierzycach.

Komora celna powstała około dwóch kilometrów od zabudowań wsi, tuż przy samym Szczypiornie. Według sprawozdania z 1836 roku wwieziono przez nią z Królestwa 31 660 świń, 19 288 owiec, 158 koni, 1690 szefli rzepaku, 2949 szefli palonego wapna, 11 498 szefli wełny, a poza tym groch, kawior, wino, terpentynę, wosk, przyprawę, śledzie, kawę, herbatę, ryż itp. Spis ludności z 1846 roku pokazuje nam, iż komora celna liczyła wówczas 4 dymy i 55 osób. Niewiele wiemy o ówczesnych pracownikach urzędu, jednak drobny ślad o jednym z nich przedstawia nam protokół Preußisches Staatsministerium wskazujący na przewinięcie dyscyplinarne głównego asystenta Fridricha Wilhelma Knolla odnotowane w 1833 roku.

Miejscowość dzięki ruchowi granicznemu szybko się rozwijała – już pod koniec XIX wieku obejmowała 120 domostw, w których mieszkało ponad 950 osób. W tym okresie przemysł Królestwa Polskiego zatrudniał zaledwie około 15% ludności, a w Galicji niecałe 9%. Jeszcze przed rozbiorem najbardziej

uprzemysłowiona była Wielkopolska, lecz w ciągu XIX wieku stała się ona terenem rolniczym. Rozwinęło się tutaj rzemiosło, a znacznie mniej przemysł, nie mający w warunkach zaboru pruskiego możliwości wzrostu. Na wsi mieszkała przeważająca większość społeczeństwa – do ponad 80% na wielu terenach. Niedostateczny rozwój przemysłu zmusił do emigracji w latach 1870-1914 około 3,5 mln. Polaków. Różnice ekonomiczne ziem polskich utrudniały wykształcenie się więzi gospodarczych łączących naród a także spójnego systemu komunikacyjnego.

Właśnie w tym okresie i w tym miejscu rozpoczyna się właściwa historia Nowych Skalmierzyc, utworzonych początkowo jako zwykła komora celna, a z czasem przekształcona w dobrze funkcjonujące miasto. W 1908 roku nastąpiło administracyjne wydzielenie Nowych Skalmierzyc z dotychczasowej wioski Skalmierzyc. Miejscowość posiadała wówczas charakter osady miejskiej, chociaż formalnie bez praw miejskich. Miał to być ośrodek na wskroś niemiecki z osadnikami sprowadzonymi z Rzeszy, będący centrum germanizacji okolicy. Używaną dotychczas polską nazwą okolicznej wsi „Skalmierzycy”

zamieniono na niemieckie „Neu Skalmierschutz”. W chwili powstania tego nowego tworu urząd królewskiego komisarza obwodowego (Königl. Distrittskommissar) pełnił Theodor Muller, pierwszym burmistrzem został natomiast Otto Babst. Jak wyglądał wówczas wjazd do miasta od strony Kalisza? Naprzeciwko komory celnej znajdował się istniejący do dzisiaj gościniec Josefa Seidla, gdzie zapewne często przebywali carscy pogranicznicy. Istniały także dwa hotele – Mamelok oraz trochę dalej Imbach, później przemianowany na Hotel Sperling (obecnie kamienica narożna na Placu Wolności). Wzdłuż ówczesnej ulicy Celnej - „Zollstrasse” powstawały różne sklepy i restauracje, jednak najważniejszym budynkiem był Główny Urząd Celny, istniejący do dzisiaj jako budynek mieszkalny nazywany czasem „starym cłem”. Istotnym impulsem rozwojowym dla miasta stało się oddanie do użytku linii kolejowej z Ostrowa do Skalmierzyc w styczniu 1896 roku. Początkowo Skalmierzycy dysponowały połączeniem tylko z Ostrowem, jednak zmieniło się to w momencie, kiedy rosnący ruch handlowy i osobowy między Cesarstwem Rosyjskim a Królestwem Pruskim wymusił potrzebę usprawnienia wzajemnej

Znak Głównego Urzędu Celnego w Skalmierzycach

zamiast tego, w 1896 roku, w styczniu, została oddana do użytku linia kolejowa z Ostrowa do Skalmierzyc. Początkowo Skalmierzycy dysponowały połączeniem tylko z Ostrowem, jednak zmieniło się to w momencie, kiedy rosnący ruch handlowy i osobowy między Cesarstwem Rosyjskim a Królestwem Pruskim wymusił potrzebę usprawnienia wzajemnej

Pocztówki z XX wieku

komunikacji. W rezultacie późniejszych decyzji powstał imponujący neogotycki dworzec oddany do użytku w 1909 roku. Dziewięć lat później, w 1918 roku, kiedy Polska odzyskiwała niepodległość, Wielkopolska, podobnie jak pozostałe ziemie zaboru pruskiego nie weszła automatycznie w skład niepodległego państwa polskiego. Wpływ na dalsze losy Nowych Skalmierzyc miał wybuch i szczęśliwy finał Powstania Wielkopolskiego, które zakończyło erę niemieckiej dominacji na tym terenie.

W taki oto sposób od niewielkiej komory celnej rozwinęły się dzisiejsze Nowe Skalmierzycy. Granica podzieliła wprawdzie spójny region tworząc antagonizmy pozostawające w umysłach mieszkańców do dzisiaj, jednak jej ustanowienie przyczyniło się paradoksalnie do rozwoju miejscowości nadając jej unikatowego charakteru. Jest to tym bardziej zaskakujące z punktu widzenia obecnej rzeczywistości, kiedy granice w ramach struktur Unii Europejskiej są otwarte i funkcjonuje swobodny przepływ osób, towarów i usług.

200 lat po kongresie wiedeńskim skwer przy dawnych zabudowaniach celnych ma zostać na nowo zagospodarowany, aby stanowił pamiątkę po minionych trudnych czasach zaborczych. Ma także pokazywać młodszemu pokoleniu, jak wyglądało życie mieszkańców, kiedy znajdowała się tutaj prawdziwa granica ze szlabanami i pogranicznikami.

Aleksander Liebert

Skwer historyczny na „granicy”

Nowe Skalmierzycy pięknieją z roku na rok. Estetykę miasta w dużej mierze podniosły inwestycje związane z założeniem nowych terenów zielonych oraz rekreacyjnych bądź też rewitalizacją już istniejących.

Do ważniejszych przedsięwzięć w tym zakresie w ciągu ostatnich paru lat należą utworzenie ogródka jordanowskiego przy ulicy Kolejowej, zagospodarowanie parku przy zbiegu ulic Krótkiej i Kamiennej, nowa aranżacja plantów przy ulicy Kaliskiej czy zmiana wizerunku Skweru Czytelnika obok Biblioteki Publicznej Gminy i Miasta. Jak się okazuje, na tym nie kończą się plany skalmierzycyckiego samorządu, który we wrześniu br. uruchomił przetarg na kolejne zadanie związane z zagospodarowaniem mało dotychczas estetycznego miejsca – renowacji ma zostać poddany teren przy budynkach komunalnych na tzw. granicy przy ulicy Kaliskiej 2 i 4. Aranżacja skweru będzie dopełnieniem zakończonej niedawno rewitalizacji obu budynków. Teren przypomina dziś bowiem plac po budowie.

Skwer, który ma tu powstać do końca listopada br. ma duże znaczenie historyczne, odnoszące się do wydarzeń sprzed 200 lat, kiedy to na mocy traktatu wiedeńskiego pod

ło do powstania Nowych Skalmierzyc. Do tej historii nawiązywać będą specjalne plansze informacyjne, które pojawią się na murkach ze starej cegły. Atrakcją miejsca mają być również budki wartownicze ze strażnikami pruskim i rosyjskim oraz ustawiony pomiędzy nimi słup graniczny.

Teren, oprócz walorów historycznych i edukacyjnych, ma być również miejscem wypoczynku dla mieszkańców przyległych kamienic i rozrastających się obok bloków a także dla turystów. W ramach inwestycji powstanie zatem nowa zieleń a stara zostanie częściowo zaadaptowana. Pojawią się ławki, ławostoły, kosze na śmieci, słup ogłoszeniowy oraz cokół z mosiężnym zegarem słonecznym, który stanie w centralnej części deptaka. Alejki skweru wyłożone będą kostką granitową połączoną z płytami betonowymi. Całość uzupełni odpowiednie oświetlenie.

Na skwerze pojawią się plansze informacyjne oraz budki wartownicze ze strażnikami pruskim i rosyjskim

Aranżacja skweru będzie dopełnieniem rewitalizacji budynków dawnego cła

Skalmierzycami wytyczono granicę pomiędzy Prusami a Rosją. To właśnie tu mieściły się budynki jednego z dziewięciu granicznych urzędów celnych a przejście z roku na rok systematycznie się rozbudowywało i rozwijało, co w konsekwencji doprowadzi-

Co ważne, w inwestycję wpisane jest również położenie chodnika wzdłuż ulicy prowadzącej na osiedle, co znacznie podniesie poziom bezpieczeństwa mieszkańców tych terenów.

Magdalena Kąpielska

Jubileusz stowarzyszenia

23 września br. na hali sportowej Stadionu Miejsko-Gminnego w Nowych Skalmierzycach odbyła się uroczystość 15-lecia Stowarzyszenia Rozwoju Dziecka i Rodziny oraz 15. Przegląd Dorobku Artystycznego Osób Niepełnosprawnych.

Zaproszonych gości tj. Wiceburmistrza Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce Michała Ciupkę, Przewodniczącego Rady Gminy i Miasta Kazimierza Sipkę, Starostę Powiatu Ostrowskiego Tomasza Ławniczaka, ks. kanonika Sławomira Nowaka, Prezesa Spółdzielni Mleczarskiej „Lazur” Danutę Pacynę, dyrektorów szkół, kierowników WTTZ i ŚDS oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych przywitał prezes stowarzyszenia Jarosław Walczak. Przypo-

Gości poczęstowano urodzinowym tortem

W przeglądzie wzięło udział 18 placówek

mniał on również historię powstania stowarzyszenia. Członkom, założycielom, lokalnym władzom na czele z wiceburmistrzem i przewodniczącym Rady oraz darczyńcom wręczył podziękowania. Niespodzianką był koncert w wykonaniu orkiestry Filharmonii Kaliskiej oraz tort urodzinowy, który prezes pokroił wspólnie z Krystyną Kowalczyk - Dyrektorem Środowiskowego Domu Samopomocy.

W tegorocznym Przeglądzie Dorobku Artystycznego Osób Niepełnosprawnych wzięło udział 18 placówek: Środowiskowe Domy Samopomocy oraz Warsztaty Terapii Zajęciowej z naszego regionu. Jubileuszowe spotkanie miało charakter prezentacji, nie konkursu. Za pokaz swoich umiejętności każda placówka otrzymała upominek i dyplom. Na zakończenie uroczystości wykonano wspólne pamiątkowe zdjęcie.

G.B.

120 bażantów wypuszczono na terenach Ociąża

10 września br. członkowie Koła Łowieckiego „Szarak” z Ostrowa Wielkopolskiego wraz z Sekretarzem Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce Zdzisławem Mielczarkiem wypuścili na polach Ociąża 120 młodych bażantów.

Zostały one zakupione w Ośrodku Hodowli Zwierzyny Gola, a ich zakup zrefundowano z gminnego budżetu. Samorząd Nowych Skalmierzyc już od wielu lat wspiera finansowo ostrowskie koło łowieckie, które należy do kaliskiego okręgu Polskiego Związku Łowieckiego. Koło to gospodaruje na obszarze blisko 7,5 ha, z czego część terenu należy do Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce. Aby wspomóc populację oraz dla większego bezpieczeństwa przed ewentualnymi drapieżnikami ptaki wypuszczono w kilku miejscach.

Dariusz Smułka

Wakacyjny turnus terapeutyczno-wypoczynkowy

W dniach 21-25 sierpnia 2015 roku uczestnicy Środowiskowego Domu Samopomocy w Nowych Skalmierzycach wraz z opiekunami i terapeutami a także członkowie Stowarzyszenia Rozwoju Dziecka i Rodziny przebywali na turnusie terapeutyczno-wypoczynkowym w nadmorskiej miejscowości Międzyzdroje.

W trakcie tych kilku dni pobytu nad morzem mieli okazję zwiedzić miejscowość, podziwiać piękne plaże, jak również spacerować po moło. Pogoda dopisywała, dlatego mogli wygrzewać się na słońcu i kąpać w morzu. Podziwiali cudne zachody słońca. W trakcie wyjazdu zorganizowano wycieczkę do Świnoujścia, gdzie zwiedzili Fort Gerharda należący pod Muzeum

Obrony Wybrzeża a także Latarnię Morską. Jedną z atrakcji wyjazdu było zwiedzanie oceanarium, gdzie uczestnicy mieli możliwość podziwiania różnych rodzajów ryb, gadów, płazów i motyli. Podczas turnusu prowadzone były rozmowy oraz zajęcia z psychologiem i terapeutami, które miały na celu jak najlepsze uspołecznienie uczestników ŚDS, pomoc w odnalezieniu

Uczestnicy turnusu

się w nowym miejscu, środowisku. Turnus terapeutyczno-wypoczynkowy od wielu lat jest finansowany z budżetu Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce, komisji ds. przeciwdziałania alkoholizmowi, wpłat uczestników oraz ze środków własnych stowarzyszenia.

Małgorzata B.

Nowoskalmierzyccy gimnazjaliści w Wadersloh

Uczniowie Gimnazjum im. Polskich Noblistów w Nowych Skalmierzycach oraz Gimnazjum Johanneum w Wadersloh (Niemcy) w dniach od 21 do 28 września wzięli udział w wymianie młodzieży dzięki wsparciu finansowemu „Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży”.

Tym razem polscy wychowankowie byli gośćmi u swoich niemieckich rówieśników. Jesienne spotkanie zaprzyjaźnionych szkół skupiło się na pracy wokół projektu „Nasz region: wybrane aspekty z przeszłości i teraźniejszości”.

Wyjazd urozmaicił atrakcyjny program – uczestnicy odwiedzili Wadersloh, Münster, Köln, Harsewinkel. Mieli okazję zwiedzić jedną z najprężniej działających firm, producenta znanych na całym świecie maszyn rolniczych „Claas”. Zapoznani zostali z historią przedsiębiorstwa, rozwojem maszyn rolniczych na przestrzeni lat, jak również o prowadzeni po linii produkcyjnej i technoparku. Kolejnym punktem programu był pobyt w Kolonii. Uczestnicy zwiedzili katedrę oraz usłyszeli historię jej powstania. Wizyta stworzyła okazję do sprawdzenia umiejętności językowych i orientacji w terenie. Następnego dnia grupa polskiej młodzieży udała się na wycieczkę do Münster, gdzie przewodnik oprowadziła

zwiedzających po najciekawszych zakątkach miasta, przybliżyła historię i opowiedziała anegdoty z nim związane.

26 września wszyscy uczestnicy projektu wybrali się do jaskini naciekowej w pobliżu Möhnese. Tego samego dnia - w ramach integracji - odbył się piknik. Popołudnie zakończył rejs statkiem. Bardzo ważnym wydarzeniem była wizyta w ratuszu, gdzie polscy uczniowie i nauczyciele zostali serdecznie powitani przez burmistrza miasta pana Christiana Thegelkampa, który przedstawił prezentację multimedialną o Wadersloh, jego zabytkach, szkołach, przemyśle i cyklicznych imprezach kulturalnych. W tym samym czasie w gimnazjum Johanneum prze-

W wyjeździe wzięło udział ponad 20 uczniów Gimnazjum w Skalmierzycach

bywała grupa uczniów z Holandii. Stworzyło to dodatkową okazję do wymiany międzynarodowej.

Wyjazd pozwolił uczniom rozwijać umiejętności językowe, uczyć się tolerancji i otwartości a także był okazją do wymiany doświadczeń, nawiązania międzynarodowych przyjaźni oraz do poprawy relacji wzajemnego zrozumienia, przezwyciężenia uprzedzeń i wspierania procesu pojednania między Polakami i Niemcami.

Anna Bogdajewicz, Urszula Marcinkowska,
Ewa Dudczak

Noc u Korczaka

Uczniowie klas IV-VI Szkoły Podstawowej im. Janusza Korczaka w Kotowiecku już po raz drugi spędzili niezapomnianą noc w progach szkoły.

Pomysł szkolnego noclegu zrodził się z inicjatywy uczniowskiej i połączony z działaniami wychowawczymi okazał się przysłówowym „strzałem w dziesiątkę”. Podczas spotkania uczyli się samodzielności i odpowiedzialności, przygotowywali wspólne posiłki oraz miejsce noclegowe. Jedno z zadań polegało na utrzymywaniu porządku w miejscu swojego biwaku. Największą atrakcją były zadania terenowe sprawdzające wiedzę z różnych przedmiotów w praktyce. Podzieleni na grupy, wyposażeni w latarki i mapy uczestnicy udali się do pobliskiego parku, by stawić czoła zagadkom ukrytym w zaroślach. Program przewidywał szereg działań integracyjnych. Uczniowie brali udział w zmaganiach i konkursach sportowych opartych na współdziałaniu w grupie. Siłowanie się z piórkiem, bieg w kapeluszach czy przechodzenie pod liną dostarczyło wiele emocji i dobrej zabawy. Uczestnicy udowodnili także, że taniec z latarkami nie ma przed nimi ta-

jemnic, a najlepszy sen przychodzi po bajce na dobranoc. Wszystkim zostały wręczone certyfikaty poświadczające noc spędzoną w szkole. Noce Korczakowskie zapewne na stałe wpiszą się w ramy szkolnego kalendarza.

Urszula Adrian

Największą atrakcją były zadania terenowe

Uczniowie przygotowywali wspólne posiłki oraz miejsce noclegowe

Dzień przedszkolaka na sportowo

26 września Stowarzyszenie Przyjaciół Jarzębinki wraz z PP nr 1 „Jarzębinka” zorganizowali „Dzień przedszkolaka na sportowo”.

Patronat nad imprezą objęła Burmistrz Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce Bożena Budzik, która przyglądała się zmaganiom najmłodszych wraz z kierownikiem Referatu Oświaty i Wychowania Danielem Mitułą, kierownikiem Referatu Kultury, Sportu i Promocji Gminy Aleksandrem Liebertem oraz dyrektorami przedszkoli z Nowych Skalmierzyc i Ociąża.

Uroczystość ta była podsumowaniem projektu pt. „Przedszkolaki poznają Gminę i Miasto Nowe Skalmierzyce” dofinansowanego w ramach zadania publicznego ze środków Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce. Projekt skierowany był do dzieci uczęszczających

do przedszkoli oraz oddziałów przedszkolnych zlokalizowanych na terenie gminy. Jego celem było zachęcenie ich do aktywnego spędzania czasu poprzez organizację rajdów oraz zawodów sportowych. Grupy biorące udział w przedsięwzięciu organizowały rajdy po swojej najbliższej okolicy oraz wykonywały prace plastyczne przedstawiające wspomnienia z rajdu. „Dzień przedszkolaka na sportowo” stanowił podsumowanie działań projektowych, ale przede wszystkim dał możliwość miłej zabawy i czerpania radości z bycia przedszkolakiem oraz integracji wie- li środowisk.

Po oficjalnym otwarciu przez burmistrza

W zabawie wzięły udział dzieci z terenu całej gminy

Bożenę Budzik nadszedł czas sportowych konkurencji, które przeplatane były zabawami dla publiczności. Wszyscy rodzice zaangażowani zostali do wspólnej zabawy. Oprócz konkurencji sportowych na dzieci czekały także inne niespodzianki – zabawy w towarzystwie klaunów, figurki ze skręcanych balonów, olbrzymie bańki mydlane oraz malowanie buziek. W uroczystości tej wzięły udział dzieci z przedszkoli: nr 1 i nr 2 w Nowych Skalmierzycach oraz z Ociąża.

Organizatorzy dziękują Burmistrzowi Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce pani Bożenie Budzik za wspieranie inicjatyw na rzecz przedszkolaków i objęcie patronatu nad „Dniem przedszkolaka na sportowo” a także

Jesienne dni integracji w Biskupicach Ołobocznych

24 i 25 września br. zostały zorganizowane wyjazdowe zajęcia integrujące dla uczniów szkoły w Biskupicach Ołobocznych. Klasy starsze oraz grupa dzieci z klas I-III spotkały się we Wtórku w gospodarstwie agroturystycznym państwa Parzydłów.

Lekcja „przyrody” w stadninie koni, przejażdżka na kucykach oraz możliwość ich pogłaskania, szczotkowania, a nawet podania pysznej trawy, zachwyciły wszystkie dzieci. Czas spędzony wśród zwierząt okazał się bardzo pouczający. Uczniowie dowiedzieli się wielu ciekawych rzeczy na temat hodowli, opieki nad nimi, poznali nazwy maści konia, a nawet obliczali ich wiek. Wszystkim utknęła w pamięci zagadka podana przez opiekuna: „Drewniany płót żyje

Uczniowie dowiedzieli się wielu ciekawych rzeczy na temat hodowli i opieki nad końmi

trzy lata, kot trzy płoty, a koń trzy koty. Ile to lat?”

„Fajne takie lekcje...” - te słowa wypowiedziane przez dzieci utwierdzają w przekonaniu, że warto spędzać czas wśród zwierząt, poznawać ich potrzeby, zachwycać się ich pięknem. Spotkanie było także świetnym sposobem na umocnienie więzi koleżeńskich oraz zintegrowanie się uczestników.

D. Marciński

II edycja programu „WF z klasą” zakończona certyfikatem

W ubiegłym roku szkolnym po raz drugi Gimnazjum im. Polskich Noblistów w Nowych Skalmierzycach przystąpiło do programu Centrum Edukacji Obywatelskiej „WF z klasą”.

Działania rozpoczęły się od zorganizowania debaty na wzór „okrągłego stołu”, w której wzięli udział przedstawiciele uczniów, dyrektor szkoły i nauczyciele. Podczas spotkania dokonano wyboru obowiązkowych zadań, które realizowane były przez cały czas trwania programu. Młodzież oceniła atrakcyjność zajęć sportowych i przedstawiła własne pomysły na swoje wymarzone lekcje WF-u.

Całoroczne działania w ramach realizacji programu zostały przez moderatorów podsumowane pozytywnie. Efektem wspólnej pracy jest przyznanie szkole certyfikatu ukończenia II edycji „WF z klasą”.

Iwona Malchrzycka

OBWIESZCZENIE

Burmistrza Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce z dnia 21 września 2015 roku

o numerach oraz granicach stałych obwodów głosowania, wyznaczonych siedzibach obwodowych komisji wyborczych, lokalach obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych oraz możliwości głosowania korespondencyjnego i przez pełnomocnika w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 25 października 2015 roku.

Na podstawie art. 16 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112 ze zm.), uchwały nr XXIV/172/2012 Rady Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce z dnia 05 października 2012 r. w sprawie utworzenia stałych obwodów głosowania na obszarze Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce, ustalenia ich numerów, granic oraz siedzib obwodowych komisji wyborczych /Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego poz. 5381/ podaje się do publicznej wiadomości informację o numerach oraz granicach stałych obwodów głosowania, wyznaczonych siedzibach obwodowych komisji wyborczych, lokalach obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych oraz możliwości głosowania korespondencyjnego i przez pełnomocnika w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 25 października 2015 roku

NR OBWODU	GRANICE OBWODU GŁOSOWANIA	SIEDZIBA OBWODOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ
1.	miasto Nowe Skalmierzyce ulice: 1 Maja, 29 Grudnia, Boczkowska, Dojazdowa, Generała Józefa Hallera, Kaliska od nr 1 do nr 52, Janka Krasickiego, Nowa, Plac Wolności, Gen. Władysława Sikorskiego, Tartakowa, Kardynała Stefana Wyszyńskiego	Gimnazjum ul. Kaliska 52, Nowe Skalmierzyce*
2.	miasto Nowe Skalmierzyce: ulice: 3 Maja, 25 Stycznia, Kaliska od nr 53 do nr 96, Kamienna, Kolejowa, Tadeusza Kościuszki, Krótka, Kwiatowa, Lipowa, Jana Mertki, Adama Mickiewicza, Mostowa, Gabriela Narutowicza, Okólna, Podkocka, Polna, Szkolna	Szkoła Podstawowa ul. Okólna 8, Nowe Skalmierzyce*
3.	sołectwo Skalmierzyce	Szkoła Podstawowa ul. Ostrowska 16, Skalmierzyce*
4.	sołectwa: Boczków, Gniazdów, Mączniki, Śliwniki	Szkoła Podstawowa ul. Ostrowska 16, Skalmierzyce
5.	sołectwo Biskupice Ołoboczne	Szkoła Podstawowa, ul. Szkolna 7, Biskupice Ołoboczne
6.	sołectwa: Fabianów, Ociąg,	Zespół Szkół w Ociągu ul. Szkolna 56, Fabianów*
7.	sołectwa: Głóski, Kotowiecko (wieś Kotowiecko i Pawłówek) Żakowice	Szkoła Podstawowa ul. Kaliska 4, Kotowiecko
8.	sołectwa: Biskupice, Droszew (wieś Droszew i Pawłów), Gałązki Małe, Gałązki Wielkie, Kościuszków (wieś Kościuszków i Czachory), Kurów, Miedzianów, Trkusów	Szkoła Podstawowa Droszew 21
9.	sołectwa: Chotów, Gostyczyna, Leżona, Osiek, Strzegowa, Śmiłów, Węgry	Szkoła Podstawowa Gostyczyna 48

* Lokal dostosowany do potrzeb wyborców niepełnosprawnych oraz właściwy do celów głosowania korespondencyjnego

- Głosowanie odbędzie się w wyznaczonych siedzibach obwodowych komisji wyborczych w dniu 25 października 2015 r. bez przerwy od godziny 7⁰⁰ do godziny 21⁰⁰.
- Wyborca może zgłosić zamiar głosowania korespondencyjnego Burmistrzowi Gminy i Miasta najpóźniej do dnia 12 października 2015 r. /termin wydłużony zgodnie z art. 9 § 2 Kodeksu wyborczego/.
- Wyborca niepełnosprawny o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz wyborca, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 75 lat, może złożyć do Urzędu Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce, najpóźniej do dnia 16 października 2015 r. wniosek o sporządzenie aktu pełnomocnictwa do głosowania.
- Wyborca na swój pisemny wniosek wniesiony do Urzędu Gminy i Miasta najpóźniej do dnia 20 października 2015r., jest dopisywany do spisu wyborców w wybranym przez siebie obwodzie głosowania na obszarze gminy/miasta właściwej ze względu na miejsce jego stałego zamieszkania albo w której czasowo przebywa.

Burmistrz Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce
Bożena Budzik

**KLUB HONOROWYCH DAWCÓW KRWI
GMINY I MIASTA NOWE SKALMIERZYCE**
zaprasza na

Charytatywny bal andrzejkowy

**Remiza OSP
w Skalmierzycach
180 zł od pary**

- swojskie jedzenie
- gra zespół Revers!

**21 listopada 2015
godz. 19.00**

zgłoszenia pod numerem tel.
600 037 914
do 13.11.2015

Patronat nad akcją objętych Burmistrz Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce Bożena Budzik

**KLUB HONOROWYCH DAWCÓW KRWI
GMINY I MIASTA NOWE SKALMIERZYCE**

ZAPRASZA NA

62. AKCJĘ POBORU KRWI

oraz rejestrację dawców szpiku kostnego

24 października 2015 r.

od 13.00 do 17.00

**Stadion Miejsko-Gminny
w Nowych Skalmierzycach**

Sponsorzy akcji:
Burmistrz Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce Bożena Budzik,
Klub Motocyklowy Ikar Skalmierzyce, Janina i Sanna Kruczkowic, Andrzej Szubowski, Jan i Andrzej Garcarbowic,
Spółdzielca Bank Ludowy w Skalmierzycach, Andrzej Dzióbek, Aniela Błaszczak, Andrzej Walczak, Krzysztof Łuczak,
Mawmier i Elżbieta Rucharscy, Jarosław Kulawink, Emilia Mirlika, Marek Kucharski, Marek i Monika Wzrostekowic,
Języ Łukasz Walczak, Maria i Piotr Gierczewic, Lukasz Wioleski, Marjan Brzezicki, Halina Prokocina,
Pawilon Handlowy Rolnic, Spółdzielnia Mleczarska Lasec.

Burmistrz Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce
zaprasza na uroczystość obchodów

11 listopada

Narodowe Święto Niepodległości

Program uroczystości:

godz. 11.45 - złożenie wiązanki kwiatów przy tablicy upamiętniającej
100-lecie Nowych Skalmierzyc /ul. 3 Maja 32/

godz. 12.00 - uroczysta Msza Św. w intencji Ojczyzny z udziałem pocztów
sztandarowych, Chóru św. Grzegorza i Miejsko-Gminnej Orkiestry
Dętej /kościół pw. Bożego Ciała w Nowych Skalmierzycach/

97. rocznica wybuchu POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO

połączona z II Rajdem Motorowym
Resortu Spraw Wewnętrznych

BURMISTRZ GMINY I MIASTA NOWE SKALMIERZYCE

zaprasza na

uczczenie 97. rocznicy wybuchu

POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO 1918-1919

7 listopada 2015 roku

Program uroczystości:

- 12.00 - msza św. w kościele pw. Bożego Ciała w Nowych Skalmierzycach,
następnie przemarsz pod pomnik Powstańców Wielkopolskich, okolicznościowe
wystąpienie oraz złożenie wiązanek kwiatów

